

Çalışma Kâğıtlarının Ölçme ve Değerlendirme Dersinde Kullanılmasına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi*

Investigation of Students' Opinions on the Use of Worksheets in a Measurement and Assessment Course

Derya ATİK KARA**

Dilruba KÜRÜM YAPICIOĞLU***

Anadolu Üniversitesi

Öz

Ölçme ve Değerlendirme dersinde, öğrenme sürecini desteklemek amacıyla yararlanılan çalışma kâğıtlarına yönelik öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma, var olan durumu betimlemeye yönelik nitel bir çalışma olarak desenlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları, 2010-2011 öğretim yılı bahar döneminde Ölçme ve Değerlendirme dersini alan ve üçüncü sınıfta öğrenim gören 21 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmış, toplanan veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın bulguları "çalışma kâğıtlarının öğrenme sürecine katkısı", "çalışma kâğıtlarının kullanımı", "çalışma kâğıdında kullanılan etkinlik türleri", "çalışma kâğıtlarının değerlendirilme durumu" temaları altında sunulmuştur. Araştırma sonuçları genel olarak öğrencilerin çalışma kâğıtlarının kullanılmasının öğrenme süreçlerine olumlu yönde katkılar sağladığını, öğrencilerin çoğunluğunun ders süresince çalışma kâğıtlarını düzenli olarak kullandığını, farklı türde hazırlanan çalışma kâğıtlarını etkili bulduklarını, çalışma kâğıtlarını öğrenci başarısını değerlendirmede kullanılmamasının öğrenme ve düzenli çalışma açısından daha etkili olacağını düşündüklerini göstermektedir.

Anahtar sözcükler: Çalışma kâğıdı, ölçme ve değerlendirme, öğrenme-öğretme süreci

Abstract

This study was designed as a qualitative study which involved students' opinions regarding worksheets used in the Measurement and Evaluation course. They were enrolled in the Measurement and Evaluation course during the 2011 spring semester. The data were collected through semi-structured interviews, and analyzed through descriptive analysis. Findings were presented under four themes: (1) contribution of the worksheets to the learning process, (2) the use of worksheets, (3) question types used in worksheets and, (4) overall evaluation of worksheets. It was revealed that the use of worksheets had positive effects on students' learning process. The majority of students used worksheets regularly and found them effective. Finally, it was suggested by the students that worksheets should not be used to assess student success so that more effective learning outcomes and more regular study habits are achieved.

Keywords: Worksheet, measurement and evaluation, learning-teaching process

* Bu çalışma, 27-29 Eylül 2012 tarihleri arasında Abant İzzet Baysal Üniversitesi tarafından düzenlenen 2. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde bildiri olarak sunulmuş ve bildiri özetleri kitabında yayımlanmıştır.

** Öğr.Gör.Dr. Derya Atik Kara, Anadolu Üniversitesi e-mail: dakara@anadolu.edu.tr

*** Yrd.Doç.Dr. Dilruba Kürüm Yapıcıoğlu, Anadolu Üniversitesi e-mail: dilrubak@anadolu.edu.tr

Giriş

Öğrenmenin gerçekleşmesinde, bilginin nasıl öğrenildiği kadar, öğrenilen bilginin kalıcılığının sağlanması da oldukça önemlidir. Öğrenilen bilgilerin kalıcılığının sağlanmasında ya da hatırlanmasında karşılaşılan güçlükler araştırmacıları öğrenmeyi destekleyici, kolaylaştırıcı ya da sağlayıcı strateji, yöntem, teknik, materyal, araç-gereç gibi süreçler üzerinde yoğunlaştırmaktadır. Etkili öğrenme olarak da adlandırılan bu süreci Şahinel (2003:7), öğrencinin dikkatini öğrenme etkinlikleri üzerinde yoğunlaştırması ve öğrenilecek konuları inceleyerek ilişkiler kurması gibi yollarla öğrenme sürecini yürütmesi olarak tanımlamaktadır. Buna göre etkili öğrenme, öğrencilerin öğrenme etkinliklerine etkin bir biçimde katılmalarıyla gerçekleşmektedir (Özar, 2013; Kalem ve Fer, 2003; Ün-Açıkgöz, 2000).

Öğrencilerin, öğrenme sürecinde etkin olabilmelerinde yaparak yaşayarak öğrenme olanaklarının sunulması, bununla birlikte öğrenme sorumluluğunun kazandırılması önemli görülmektedir. Buna göre öğrencilerin öğrenme sürecinde etkin olabilmesi, öncelikle öğretmenin süreci amaca uygun bir biçimde planlayabilmesi ve bu plana göre öğretim hizmetini sunabilmesini gerektirmektedir. Öğretmenin bu süreçteki en önemli yardımcılardan birisi öğretim materyalleridir. Öğretim materyalleri, öğrencilerin tüm duyu organlarını kullanarak öğrenmelerini sağlayan, diğer bir deyişle kalıcı izli öğrenmelerin oluşmasını destekleyen araçlar olarak tanımlanabilir (Yanpar-Yelken, 2011). Birden fazla duyu organına hitap edebilmesi, öğrencilerin bireysel gereksinimlerinin karşılanmasına yardımcı olması, dikkati çekme ve hatırlamayı kolaylaştırması, soyut kavramları somutlaştırabilmesi (Yanpar-Yelken, 2011; Dahar ve Faize, 2011; Okobia, 2011; Seferoğlu, 2006; Aydın Yılmaz ve Mahiroğlu, 2004) gibi özellikleri, öğretim materyallerini etkili öğrenmelerin gerçekleştirilebilmesinde önemli ve gerekli kılmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda öğrenme-öğretme sürecinde görsel, işitsel, hem görsel hem de işitsel birçok öğretim materyali kullanılabilir. Bu öğretim materyallerden biri de çalışma kâğıtlarıdır.

Yanpar-Yelken (2011)'e göre çalışma kâğıtları, bir konunun öğretimi sürecinde öğrencilerin yapacağı etkinlikler için yol gösterici nitelikteki açıklamaları içeren kâğıtlardır. Kurt (2002) çalışma kâğıtlarını, öğrencilerin edindiği bilgileri zihinlerinde kendilerinin oluşturmalarına yardım eden, sınıf ortamında bütün öğrencilerin verilen etkinliğe katılımını sağlayan önemli araçlar olarak tanımlamaktadır. Tan (2008)'a göre de çalışma kâğıtları, soyut kavramları somutlaştıran, öğrencilere yaparak-yaşayarak öğrenme olanağı sağlayan ve öğrencilerin bilgiyi ezberlemeden kendi zihinlerinde yapılandırmalarına yardımcı olan bir materyaldir. Kaymakçı (2006) ise çalışma kâğıtlarını, okul içi veya dışında öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayan ve öğrencilerin bilgiyi, beceriyi ve değerleri kazanmalarına yardımcı olmak için öğretmenler tarafından hazırlanan bir tür basılı öğretim materyali olarak tanımlamaktadır. Yapılan bu tanımlara göre çalışma kâğıtlarının etkili bir öğrenmenin ve öğretimin gerçekleştirilmesinde önemli katkılar sağlayan bir yardımcı olduğu söylenebilir.

İlkokul, ortaokul ve lise programlarında da yer alan ve öğrenme-öğretme sürecinde uzun yıllardır kullanılan çalışma kâğıtları, tek başına yeterli olmamakla birlikte, ilgili alanyazına göre, uygun bir biçimde hazırlandıklarında hem öğrenciye hem de öğretmene katkı sağlayan ve hemen hemen her dersin öğrenme-öğretme sürecinde kullanılabilen bir öğretim materyalidir. Çalışma kâğıtlarının öğrenciler açısından sağladığı katkılar arasında öğrenilen bilgileri pekiştirme ve öğrenmelerin kalıcılığını sağlama, konuya ya da derse karşı olumlu tutum geliştirme, öğrenme eksikliklerini giderme, bilginin bireyin kendi zihninde oluşturulmasına yardımcı olma, öğrenme sorumluluğunu kazandırma, güven duygusunu geliştirme, öğrenmeyi eğlenceli ve zevkli kılma, bilimsel becerileri geliştirme gösterilmektedir. Öğretmenler açısından çalışma kâğıtlarının sağladığı katkılar arasında ise; sınıf içinde kendilerini daha rahat hissetmelerine yardımcı olma, sınıfta yaşanan öğrenme sorunlarının en aza indirgenmesi, öğrencilerin konuyla ilgili önbilgilerini belirleme, bireysel farklılıklara uygun olarak bir konunun farklı biçimlerde öğretimini yapabilme, zamanı etkili

kullanma, ödev ve değerlendirme amaçlı olarak kullanma sıralanmaktadır (Atasoy ve Akdeniz, 2006; Demircioğlu ve Atasoy, 2006; Coştu, Karataş ve Ayas, 2003; Kurt ve Akdeniz, 2002; Saka ve Akdeniz, 2001; Johnson, Wadow & Franklin, 1997; Anderson, 1995). Çalışma kâğıtlarının öğrenciler ve öğretmenler üzerindeki etkileri bir bütün olarak incelendiğinde bu materyallerin öğretmenler açısından öğrenme-öğretme sürecini daha etkili biçimde gerçekleştirmelerine olanak sağladığı, öğrenciler açısından ise etkili ve anlamlı öğrenmelerine yardımcı olduğu söylenebilir.

Çalışma kâğıtlarının öğrenme-öğretme süreçlerinde etkili biçimde kullanılabilmesi, daha önce de belirtildiği gibi uygun bir biçimde hazırlanması ve uygulanmasıyla olanaklıdır. Yanpar-Yelken (2011) çalışma kâğıtlarının etkili olabilmesinde konuya ilişkin az ve öz bilgi içermesi, bilginin uygun bir biçimde örgütlenmesi, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olması ve biçimsel düzenlemesine dikkat edilmesinin önemli olduğunu belirtmektedirler. Bir öğretim materyali olarak çalışma kâğıtları ders içi etkinlik olarak dersin çeşitli aşamalarında kullanılabileceği gibi, ders dışı bir etkinlik olarak (Krombaş ve Harms, 2008) da kullanılabilmektedir.

Çalışma kâğıtları ile ilgili olarak yanıtlanması gereken bir başka soru ise bu öğretim materyalinden hangi amaçlarla yararlanılabileceğidir. Çalışma kâğıtlarının kullanımına ilişkin araştırmalar incelendiğinde, bu materyallerin çeşitli amaçlarla kullanıldığı görülmektedir. Alanyazına göre kavram ve konu öğretimi, kavram yanılgılarının belirlenmesi ve giderilmesi, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun sınıf etkinliklerinin hazırlanması, öğrenci başarısının artırılması, problem çözme becerisinin kazandırılması, değerlendirme, ev ödevi vb. amaçlı etkinlikler çalışma kâğıtlarının kullanım alanları arasında yer almaktadır (Kaymakçı, 2010; Ormancı ve Şaşmaz-Ören, 2010; Akgün, Gönen, Yılmaz, 2005; Kurt ve Akdeniz, 2002; Anderson, 1995).

Sonuç olarak bu özellikleri ile çalışma kâğıtlarının, Göçer (2012)'in de belirttiği gibi, alternatif bir öğrenme aracı olarak düşünüldüğünde, öğrencilerin özellikleri, öğretilecek olan konunun içeriği ve sahip olunan olanaklar dikkate alınarak uygulanmasının etkililiğini artıracığı söylenebilir. Bu araştırma gerek kuramsal gerekse uygulamalı araştırmalarda çalışma kâğıtlarının etkili öğrenmeyi sağlamadaki katkıları dikkate alınarak, bu materyallerin öğrencilerin kendi öğrenmeleri üzerindeki katkılarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla desenlenmiştir. Araştırmanın genel amacı, Ölçme ve Değerlendirme dersi kapsamında yararlanılan çalışma kâğıtlarına yönelik öğrenci görüşlerinin betimlenmesidir. Bu genel amaca bağlı olarak şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğrencilerin çalışma kâğıtlarının öğrenmelerine sağladığı katkılara ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğrenciler çalışma kâğıtlarından nasıl yararlanmaktadırlar?
- Öğrencilerin çalışma kâğıtlarında kullanılan farklı etkinlik türlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Çalışma kâğıtlarının ölçme ve değerlendirme amacıyla kullanılmasına ilişkin görüşleri nedir?

Bu araştırma kapsamında ulaşılan sonuçların öğrenme-öğretme süreçlerinde materyallerin kullanımı konusunda uygulayıcılara yardımcı olması ve aynı zamanda öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin daha etkili yürütülebilmesine yönelik oluşturulabilecek etkinliklere de örnek olması beklenmektedir. Ayrıca bu çalışmayla aynı zamanda öğretmen adayı olan öğrencilerin, kendi öğrenme süreçleri üzerine düşünceleri ve sürece ilişkin söz sahibi olmalarının gerek akademik başarıları gerekse öğrenme sorumluluklarını almaları açısından önemli olduğuna dikkat çekilmek istenmiştir. Öte yandan alanyazın incelendiğinde çalışma kâğıtlarıyla ilgili gerçekleştirilen araştırmaların çoğunlukla ilk, orta ve lise düzeyinde olduğu, yükseköğretim düzeyinde daha az çalışıldığı görülmektedir. Bu çalışmanın, çalışma kâğıtlarının yükseköğretim düzeyinde kullanılmasına ve bununla ilgili farklı araştırmalar yapılmasına örnek teşkil edebileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Ölçme ve Değerlendirme dersinde kullanılan çalışma kâğıtlarına yönelik öğrenci görüşlerinin alınmasına dayalı olarak gerçekleştirilen bu araştırma, var olan durumu betimlemeye yönelik nitel bir çalışma olarak desenlenmiştir. Araştırmaya 2010-2011 öğretim yılı bahar döneminde, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli öğretmenlik eğitimi programlarında Ölçme ve Değerlendirme dersine devam eden 21 öğrenci katılmıştır. Araştırma sürecinde öncelikli olarak dersi veren öğretim elemanı tarafından, yapılması planlanan araştırma ile ilgili öğrencilere sözlü açıklama yapılmış ve bu öğrencilerden 21'i araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmişlerdir. Araştırmaya katılanların tamamı üçüncü sınıf öğrencisi olup beşi Almanca Öğretmenliği, beşi Okulöncesi Öğretmenliği, üçü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, ikisi İlköğretim Matematik Öğretmenliği, ikisi Fransızca Öğretmenliği, ikisi İngilizce Öğretmenliği, biri Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri ve biri de Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programlarında öğrenim görmektedirler.

Çalışma kâğıtlarının Ölçme ve Değerlendirme dersi kapsamında kullanılmasının nedeni, araştırmacılar tarafından bir önceki öğretim yılında yürütülen aynı ders kapsamında öğrencilerin dersin amaçlarına ulaşmada ve içeriği anlamada sorun yaşadıklarının gözlenmiş olmasıdır. Öte yandan alanyazındaki çalışmalara bakıldığında hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ölçme ve değerlendirme konusunda sorunlar yaşadıklarını ve konuyla ilgili yeterliklere istenilen düzeyde sahip olmadıklarını ortaya koyan araştırma sonuçları ile karşılaşmıştır (Yavuz, 2011; Adıgüzel, 2009; Birgin ve Gürbüz, 2008; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007). Bu sonuçlardan yola çıkılarak, ders kapsamında konuların öğretimi, öğrenci başarısının artırılması, problem çözme becerisinin kazandırılması gibi amaçlara yönelik olarak çalışma kâğıtları hazırlanmıştır. Çalışma kâğıtlarının özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgi Çizelge 1' de sunulmuş, bir örneği ise ekte verilmiştir.

Çizelge 1

Ölçme ve Değerlendirme Dersinde Kullanılan Çalışma Kâğıtlarının Türü ve Kapsamı

Çalışma Kâğıtları	İlgili olduğu konu	Yararlanılan etkinlik türleri	Amacı
1	Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Temel Kavramlar	Çengel Bulmaca Kelime Bulmaca Eksik bırakılan tabloyu tamamlama	Ölçme ve Değerlendirme dersinde yer verilen temel kavramların tanımlanması, ilgili özelliklerinin açıklanması ve örneklendirilmesi
2	Eğitimde Ölçülen Özellikler	Amaç alanı ve düzeyinin belirlenmesi	Bilişsel, duyuşsal ve devimsel alana ilişkin verilen farklı amaç ifadelerinin, ilgili olduğu amaç alanı ve düzeyinin belirlenmesi
3	Ölçme Araçlarında Bulunması Gereken Nitelikler	Spiral Bulmaca Kısa yanıtı sorular	Konuyla ilgili kavramların tanımlanması, örneklendirilmesi ve çeşitli işlem soruları ile uygulama yapılması
4	Ölçme Araçları	Hatalı soruların düzeltilmesi Çıkmış KPSS soruları	Ölçme araçlarının sahip olması gereken özelliklerin tekrar edilmesi ve doğru şekilde kullanılması
5	Durum Belirleme Yaklaşımları	Çengel Bulmaca Çıkmış KPSS soruları	Konuyla ilgili kavramların tanımlanması ve örneklendirilmesi
6	Betimleyici İstatistikler	İşlem soruları	Konu kapsamında üzerinde durulan istatistiksel işlemlerin tekrar edilmesi
7	Test Geliştirme	Madde ve test istatistiklerinin hesaplanması Çıkmış KPSS sorular	Konuyla ilgili temel kavramların tanımlanması ve örneklendirilmesi, madde ve test istatistiklerinin hesaplanmasına yönelik tekrar yapılması

Çizelge 1’de türü ve kapsamı açıklanan ve araştırmanın yazarları tarafından hazırlanan çalışma kâğıtlarının, öğrenme amaçlarına ve öğrenci özelliklerine uygun olmasına, öğrenciye uygulama olanağı sağlamasına, açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Hazırlanan çalışma kâğıtları, ilgili konunun bitiminde öğrencilere dağıtılarak bir sonraki derse kadar tamamlamaları istenmiştir. İzleyen dersin başında öğretim elemanı tarafından öğrencilerle birlikte çalışma kâğıtlarındaki sorular yanıtlanmış, yanıtların tartışılmasına ve öğrencilerin yanıtlarını fark ederek düzeltme yapmalarına olanak sağlanmıştır. Bu materyaller aracılığıyla derste işlenen konuların tekrar edilmesi ve öğrenilenlerin pekiştirilmesi amaçlandığından öğrenci başarısının ölçülmesinde kullanılmamış ve dönem sonu başarı notuna yansıtılmamıştır.

Araştırmanın verilerinin toplanmasında, öğrencilerin görüşlerini derinlemesine belirleyebilmek amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu araştırmada yanıt aranan sorulara yanıt bulacak şekilde araştırmacılar tarafından düzenlenmiş ve aynı dersi yürütmekte olan, aynı zamanda nitel araştırmalar konusunda deneyimli bir öğretim üyesinin görüşüne sunulurak forma son hali verilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme sorularında çalışma kâğıtlarının öğrenme süreçlerine katkısı öğrencilerin çalışma kâğıtlarından nasıl yararlandığı; hangi tür etkinlikleri tercih ettikleri ve çalışma kâğıtlarının başarı notuna yansıtılması durumu hakkındaki görüşleri ile ilgili bilgi sağlamaya yönelik sorulara yer verilmiş, görüşmeler sırasında sorular yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinin amacına uygun olarak öğrenci yanıtlarına göre genişletilmiştir. Öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmeler derslerin bitiminden hemen sonra 1-14 Haziran 2012 tarihleri arasında her bir katılımcıyla ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, birinci yazarın yürüttüğü derste kayıtlı olan öğrenciler katılmış, görüşmeler ise ikinci araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ikinci yazarı Ölçme ve Değerlendirme dersini, ortak hazırlanan içeriğe göre yürütmekte ve derslerinde aynı çalışma kâğıtlarını kullanmaktadır. Görüşmelerin ikinci yazar tarafından gerçekleştirilmesinin nedeni, süreci bilen bir kişi olarak görüşme sürecini araştırmanın amacına uygun bir biçimde gerçekleştirmesine yardımcı olacağı, öte yandan öğrencilerin derse yönelik görüşlerini daha rahat bir biçimde ifade edebilecekleri düşüncesidir. Ancak bu durumun aynı dersi aynı biçimde yürütüyor olmasından kaynaklanabilecek veri körlüğü, yanıtları yönlendirme, yanıtları farklı yorumlama gibi sınırlılıkları (Unluer, 2012) göz önünde bulundurulmuş ve bu amaçla, her bir görüşme sonrasında kayıtlar araştırmacılar tarafından dinlenerek kontrol edilmiş ve bu tür sınırlılıklar en aza indirgenmeye çalışılmıştır.

Görüşme sürecinde öncelikle öğretmen adaylarına yazılı bir form aracılığıyla araştırma süreci ve süreçteki haklarına ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde katılımcıların izinleri doğrultusunda 386 dakikalık ses kaydı yapılmıştır. Toplanan görüşme verilerinin dökümleri araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiş ve karşılıklı olarak verilerin dökümünün doğruluğu kontrol edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniğiyle (Yıldırım ve Şimşek, 2013) çözümlenmiştir. Verilerin analizinde nVivo 8 programı kullanılmıştır. Verilerin analizi sürecinde öncelikle tüm kayıtların dökümü program üzerinde yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından kodlama süreci bağımsız olarak gerçekleştirilmiş ve iki kodlama anahtarı karşılaştırılarak kodlarda uzlaşma sağlanmıştır. Kodlardan temalara ulaşma sürecinde aynı zamanda araştırmada yanıt aranan sorular dikkate alınmıştır. Tüm bu çalışmaların sonunda toplam dört tema ve bunlara bağlı 12 alt tema oluşturulmuştur. Tema ve alt temaların uygunluğunun belirlenmesinde, yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında görüşü alınan öğretim üyesinden yararlanılmış ve alınan dönütler doğrultusunda temalara son biçimi verilmiştir. Araştırmanın bulguları bu temalar çerçevesinde yazılmıştır. Bulguları desteklemek amacıyla doğrudan alıntılardan yararlanılmıştır. Doğrudan alıntılar, öğrencilerin izinleri doğrultusunda kendi isimleri ile belirtilmiş, yalnızca bir öğrenci için kendi isteği doğrultusunda takma isim kullanılmıştır.

Çalışma kâğıtlarının öğrencilerin öğrenme süreçlerine olan katkısının incelendiği bu araştırma, Ölçme ve Değerlendirme dersi kapsamında ve 21 öğrenciyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen veriler çerçevesinde irdelenmiştir. Araştırmanın inandırıcılığını sağlamak amacıyla

toplanan verilerin araştırma sorularına yanıt verme düzeyi araştırmacılar tarafından düzenli olarak kontrol edilmiş ve süreçte uzman görüşünden yararlanılmıştır. Görüşme dökümlerinde sürece yönelik ayrıntılı betimlemelerin ve öğrencilerin geçirdiği yaşantılara ilişkin örneklerin varlığı aranmıştır. Araştırma sürecinde araştırmacıların üstlendiği roller açıklanmış ve sınırlılıkları tartışılmış, her bir araştırma sorusuna yönelik bulgular kendi içinde karşılaştırılarak yorumlanmış, bulguların sunumunda doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Tüm ham ve analiz sürecinde elde edilen veriler saklanmıştır. Etik açıdan katılımcıların tümü araştırma konusunda bilgilendirilerek hem yazılı hem de sözlü izinleri alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bulgular

Araştırma verilerinin analizi sonucunda ulaşılan bulgular, araştırma sorularına paralel olarak “çalışma kâğıtlarının öğrenme sürecine katkısı”, “çalışma kâğıtlarının kullanımı”, “çalışma kâğıdında kullanılan etkinlik türleri”, “çalışma kâğıtlarının değerlendirilmesi” temaları altında sunulmuştur.

Çalışma Kâğıtlarının Öğrenme Sürecine Katkısı

Ölçme ve Değerlendirme dersinde yararlanılan çalışma kâğıtlarına ilişkin öğrenci görüşlerinin belirlenmesine çalışılan bu araştırmada öğrencilerin tamamı çalışma kâğıtlarının öğrenme sürecine olumlu şekilde katkı sağladığını belirtmişlerdir. Öğrenciler, çalışma kâğıtlarının öğrenme sürecine olan katkısına ilişkin görüşleri “işlenen konuların tekrar edilmesini sağlama”, “çalışmaya yönlendirme”, “öğrenme sürecini kolaylaştırma”, “öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama”, “uygulama yapmayı sağlayacak örnekler görme” ve “öğrendiklerinin doğruluğunu kontrol etme” alt temaları altında toplanmıştır. Bu alt temalar doğrudan alıntılarla desteklenerek aşağıda sunulmuştur.

Çalışma kâğıtlarının öğrenme süreci üzerindeki katkıları arasında en fazla konuların tekrar edilmesini sağlama vurgulanmıştır. Öğrencilerden Pırıl bu konudaki görüşünü, “Çalışma kâğıtlarını yapabilmem için konuya hakim olmam gerekiyor. O yüzden genel bir tekrar yapıyorum, kâğıtları çözmeden çalışmadan önce. Tekrar çok yararlı oluyor. Takıldığım yerlere tekrar dönüp bakıyorum. Anlamadığım kısımlar oluyo çalışma kâğıdında. Yine notlarıma bakıyorum.” sözleri ile açıklamıştır. Sabiha ise, çalışma kâğıtlarının kullanımında tekrar yapılmasının yararına vurgu yaparak konuyla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Hepsinin tamamına bakmasam da neymiş merak ettiğim bir kısmını dolduruyodum. ... Sonra sınıfa geldiğimizde ee ya ben bunların hepsini tamamlamamışım hoca gelecek şimdi modunda tek tek göz gezdirip özellikle ders öncesi konulara bakmış oluyosunuz. Neymiş ne değilmiş bakıp tekrar biz özellikle şey yapıyoduk arkadaşlarla karşılaştırma, onyediyi ne yaptın, onbir ne oldu, on ne oldu falan derken zaten ders öncesi yapıyoruz ee ayrıca Derya hoca geldiğinde yapamadığınız var mı bi bakalım, baştan çözelim diye o da çözüyo. Bu ne oluyo ders öncesi iki tekrar... etkili olduğunu düşünüyorum.”

Öğrencilerin görüşlerine göre çalışma kâğıtlarının sağladığı katkılardan biri de kendilerini çalışmaya yönlendirdiği ve öğrenme sürecini kolaylaştırdığı yönündedir. Örneğin Fazilet çalışma kâğıtlarının ders dışında da derse zaman ayırmayı sağladığını “ekstra çalışma kâğıdı demek senin ekstra zaman harcaman demektir. Bu da ders dışında evde, yurttan çalışabileceğin, kendin uygulama yapabileceğin şeylerdir.” sözleri ile belirtirken; Elif ise “hani konunun böyle ipucu noktaları olur ya, problem çözmede de olduğu gibi ipucu noktaları olduğu için beynimize daha iyi oturmasını sağladı” sözleri ile çalışma kâğıtlarının öğrenme sürecindeki katkısını belirtmiştir.

Öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama ve uygulama yapmayı sağlayacak örnekler görme, çalışma kâğıtlarının kullanımının sağladığı diğer katkıları arasında görülmektedir. Örneğin Çimen “sadece okuduğumuz zaman ya da işlediğimiz zaman teorik olarak bahsediyoruz doğal olarak çok fazla kavrayamayabiliyoruz ama önümüze bir alıştırma sorusu geldiğinde ne olduğuna açıp baktığımızda bile bize bişey katmış oluyor.” görüşü ile uygulama yapmanın önemine dikkat çekmektedir. Burcu ise “konuya ilişkin birçok örnek görmüş oluyoruz çalışma kâğıtlarında, daha iyi anlıyoruz” görüşü ile çalışma

kâğıtlarındaki alıştırmaların farklı örnekler görmelerini sağladığını belirtmiştir. Çalışma kâğıdı kullanımının öğrendiklerinin akılda kalıcılığını sağladığını belirten Yasemin ise bu görüşünü, çalışma kâğıtlarını dersten önce doldurma durumuna göre kıyaslayarak *"Yaptıklarım oldu ve yaptıklarım da daha başarılı olduğumu da gördüm. Hani yapmadıklarım sanki daha havada kaldı. Hazırlayıp da gittiklerim hani ya konuya hâkim oluyosun. Sınıfta çözüldüğünde de o an çözülüyor ve aklında kalıyo yani bi daha tekrar bakmana gerek kalmıyor."* sözleri ile belirtmiştir.

Çalışma kâğıtlarının sağladığı bir diğer katkı ise öğrenciler tarafından öğrendiklerinin doğruluğunu kontrol etme olanağı olarak belirtilmiştir. Mürüvvet bu katkıya yönelik görüşünü *"Yanlış yaparsam derste cevaplandırıldığı için bak burda yanlış yapmışım şundan dolayı yanlış yapmışım. Geri dönüp de bunlara bakabiliyorum çalışma kâğıtları sayesinde."* sözleriyle açıklamıştır.

Çalışma Kâğıtlarının Kullanımı

Öğrencilerden 19'u çalışma kâğıtlarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu öğrencilerden biri haricinde tamamı çalışmalarını ders öncesinde yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ders öncesinde çalışma kâğıtlarını kullanan öğrencilerden 15'i çalışma kâğıtlarını düzenli şekilde kullandıklarını belirtirken, geri kalanı düzenli kullanmadıklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerden sadece ikisi ise çalışma kâğıtlarını kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Çalışma kâğıtlarını düzenli olarak kullanan öğrenciler genel olarak materyalleri verildiği dersten hemen sonra ya da sonraki dersten önce konuları tekrar ederek yaptıkları ve derste öğretim elemanı ile birlikte tekrar ederek yanlışlarını düzelttikleri ve eksiklerini tamamladıklarını belirtmişlerdir. Çalışma kâğıtlarını düzenli bir şekilde kullandığını belirten Fazilet bu görüşünü *"düzenli olarak yaptığım için belki de faydasını gördüm çünkü sürekli tekrar içindeydik. Dönüşümlü olarak sürekli bilgiler kafamda yerleşmiş oldu."* sözleriyle açıklarken; dersten hemen sonra çalışma kâğıtlarını doldurmayı tercih eden Tanju ise çalışma kâğıtlarını kullanma şeklini *"Dersten çıktıktan sonra bunları çözdüğümde direk sıcak sıcak dersin üzerinden geçmiş oldum. Daha sonra ders öncesinde de şöyle 5-10 dakika bakarak geçen haftanın özetini yapmış olduk."* biçiminde açıklamıştır. Çisel ise kendi başına çalıştıktan sonra konuyla ilgili eksiklerini sınıfta tamamladığını *"kâğıtları açıyordum, neredeydi bu hatırlıyorum falan... zaten en sonunda Derya hocaya gelip 'hocam bulamadım ne bu?' Zaten bir sonraki haftaya o çalışma kâğıtları sınıfta Derya hoca belli bir süre ayırıyor sınıfta 10-15 dakika falan yanlış hatırlamıyorsam. O şekilde onları da tekrar ediyorduk, yapıyorduk hani yapamayan olduysa diye"* sözleriyle ifade etmiştir. Öğrencilerden çalışma kâğıtlarını düzenli olarak kullanmayanlar ise, bu durumu etkinliğe zaman ayıramama, dönemin sonuna bırakıp sınav için kullanma ve devamsızlık yapma olarak açıklamışlardır. Çalışma kâğıtlarını düzenli bir şekilde kullanmadığını belirten Esin bu durumu *"Aslında çözdüğümüz onlarla uğraştığımız zaman daha bir zevkli hale geliyordu ders ve biraz bu dönem yoğun olmasından kaynaklanıyor ve tek sınava indirildi, ödev konuldu bir de bununla mı uğraşacağız hani yaparız derste hallederiz diyerek boşladık."* görüşü ile açıklamıştır. Saniye ise *"Ben cuma sabahından aldım yaptım dersten önce... o hafta giremediysem daha sonraki haftalara sarkıyordu... Hani hep şeye sakladım sınavdan önceye yaparım. Hani sınav günü bir tekrar olur, hazırlık olur diye de bazen yapmadım ama hani cevaplarını üzerine yapmak yerine başka bir kâğıda yapıp hani onları boş bıraktım ki sınavda çözebilirim."* görüşü ile çalışma kâğıtlarını neden düzenli bir biçimde kullanmadığını açıklamıştır.

Çalışma Kâğıtlarında Kullanılan Etkinlik Türleri

Öğrencilerin çalışma kâğıtlarında kullanılan etkinlik türlerinin etkililiğine yönelik görüşlerine bakıldığında tüm etkinlik türleri etkili bulunmakla birlikte, özellikle bulmacaların ve çoktan seçmeli testlerin tercih edildiği belirlenmiştir.

Öğrencilerin tamamı çalışma kâğıtlarında yer verilen farklı bulmaca türlerinin etkili olduğunu belirtirken, bir öğrenci etkili olmakla birlikte çok zaman gerektirdiğini ifade etmiştir. Bulmacaları etkili bulan öğrenciler bu görüşlerini bulmacaların daha eğlenceli, farklı, ilgi çekici oluşu ve ödev gibi algılanmaması ile ilişkilendirmişlerdir. Bunun yanı sıra bulmaca kullanımı konuların tekrar edilmesi, üzerinde düşünmeyi sağlaması ve öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlaması ile de ilişkilendirilmiştir.

Hacer bulmacaların kullanımı ile ilgili görüşünü *“Bulmaca şeklinde olması keyifliydi bir kere, onu çözmeye çalışırken ödev ya da ders çalışıyormuş gibi olmadı.”* sözleriyle açıklarken; Fazilet akılda kalıcı olmasını sağladığını da *“Yazarak çalışmayı da sevdiğim için bulmaca bana oyun gibi geliyordu, zaten oyun amaçlı. Hem çalışıyordum hem aklımda kalıyordu”* görüşü ile açıklamıştır. Çisel ise bulmacaların düşünmesini sağladığını *“Sözel bir ifade kullanıyor ve o sözel ifadenin karşılığını o boşluklara sığdırman gerekiyor. Düşünüyorsun ne olabilir, olmuyor başka bir bulman gerekiyor... yani sürekli tekrar ediyor beyin yani oldukça iyiydi.”* sözleriyle ifade etmiştir.

Öğrencilerin en fazla tercih ettiği diğer etkinlik türü çoktan seçmeli testlerdir. Bu tür soruları etkili bulmalarının nedenleri ise soruların önceki yıllarda çıkmış KPSS sorularından oluşması, soru örneklerine yer verilmesi sınava hazırlık açısından yararlı olacağı biçiminde sıralanmaktadır. Burçak çoktan seçmeli testlerinin kullanımına ilişkin görüşünü *“test kısmı bizi ilgilendiren kısım KPSS de önemli olduğu için o daha iyi geldiğini düşünüyorum”* sözleriyle açıklamıştır. Saniye ise sınava hazırlık yapıldığına dikkat çekerek *“KPSS’de ölçme değerlendirme nedir ne tarz sorular çıkıyor, onu görmem hani 3. sınıf olduğum için seneye kursta da bana yardımcı olacak.”* şeklinde görüş belirtmiştir. Çoktan seçmeli testlerin etkili olmadığını düşünen Sabiha ise bu durumu *“KPSS soruları ilk verildiğinde oof süper ya sorular veriliyo falan olmuştuk. Sonra arkadaşlar arasında şöyle bi söylenti dolaştı; ‘sınavda çıkacak mıymış bu sorular’, ‘yok çıkmayacakmış aman bakmayalım o zaman’.* Öğrenci hep sınav odaklı çalıştığı için birçok kişi testi yapıp geçmiştir ve aklımda kaldığını düşünmüyorum.” sözleriyle açıklamıştır. Çalışma kâğıtlarında kullanılan diğer soru türleri kısa yanıtlı ve işlem sorularıdır. Öğrencilerden dokuzu bu tür soruların etkili olduğunu ifade etmiştir. Beş öğrenci kısa yanıtlı soruları, yanıtlanmasının kolay oluşu ve konulara ilişkin tekrar yapmayı sağladığı gerekçesiyle etkili bulurken; dört öğrenci ise işlem sorularının uygulama yapmayı sağlaması ve problem çözmekten keyif almaları nedeniyle tercih ettikleri görülmüştür. Örneğin kısa yanıtlı soruların etkili olduğunu ifade eden Hacer *“konunun geneliyle ilgili bilgi edindim”* sözleriyle kendisine sağladığı katkıyı açıklamıştır. İşlem sorularının uygulama yapmayı sağladığı için etkili olduğunu savunan dört öğrencinin ise genel olarak problem çözmeyi de sevdikleri görülmüştür. Bu öğrencilerden Harun işlem sorularının daha fazla kullanıldığı çalışma kâğıtları ile ilgili *“6 ve 7. çalışmalar hesaplamaya yönelik olduğu için benim için daha güzel ve daha eğlenceli geldi.”* şeklinde görüş belirtirken; Burcu ise benzer şekilde problem çözmeyi sevdiği için bu tür soruların etkili olduğunu *“onları çözmeyi daha çok seviyorum.”* sözleriyle açıklamıştır.

Mürüvvet ise farklı soru türlerini içeren tüm çalışma kâğıtlarının ilgi çekici olduğunu *“İnsan merak ediyor. ‘Bir sonraki etkinlik kâğıdı ne olacak?’ Bulmaca vermiş. Bir sonraki etkinlik kâğıdında ‘Aaa tablolar var! ‘Üçüncü ne olabilir?’ diye merak uyandırdı.”* sözleriyle ifade etmiştir.

Çalışma Kâğıtlarının Değerlendirilmeye Alınma Durumu

Araştırma kapsamında çalışma kâğıtları Ölçme ve Değerlendirme dersini desteklemek amacıyla kullanılmış ve öğrencilerin başarı notuna bir puan olarak etkisi olmamıştır. Bu uygulamadan yola çıkılarak öğrencilere çalışma kâğıtlarının değerlendirmeye alınma durumuna ilişkin öğrenci görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin çalışma kâğıtlarının değerlendirmeye alınma durumuna ilişkin görüşlerine bakıldığında 12’si sınıf içi etkinliklerde kullanılması ve puan verilmemesinin etkili olduğu ve değerlendirme amaçlı kullanılmaması gerektiğini belirtirken; diğer öğrenciler değerlendirilmeye alınmasının öğrenme ve düzenli çalışma açısından daha etkili olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Çalışma kâğıtlarının derste kullanım biçiminin uygun olduğu ve değerlendirmeye alınması gerekmediğini düşünen öğrenciler bu düşüncelerini öğrencilerin öğrenme sorumluluğuna sahip olmaları gerektiği, materyallerin çalışma amaçlı olması, not için yapılmasının etkili olmayacağı ve ödev yapmak zorunda kalmaktan rahatsız oldukları şeklinde gerekçelendirmişlerdir. Öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmesinin daha etkili olacağını vurgulayan Tuba bu görüşünü *“sınıf içinde değerlendiriliyo. Öğrenci de kendini değerlendiriyor. Öğrencinin kendisini değerlendirmesi daha etkili nattan... Onların toplamında size işte ne biliyim vize yerine geçecek falan şeklinde olursa öğrencilerde bi gerginlik olacak. Onun yerine öğrencinin kendi sorumluluğunu bilip evde yapıp o şekilde derste şey yapması daha doğru bence. Diğer türlü öğrenmeye yönelik değil de hani quizlerden şu kadar not alayım bu kadar not alayım diye hani nota*

yönelik olacak çünkü.” sözleriyle açıklarken, benzer şekilde Fazilet de zorunluluğun öğrenme sürecinin niteliğini etkileyeceğini vurgulayarak, öğrencinin sorumluluk alması gerektiğine dikkat çekmiş ve görüşünü “değerlendirmeye kesinlikle alınmamalı bence. Çünkü bu sefer zoraki bir çalışma olacak, birbirinden geçirmeler artacak, öğrenci asla kendisi yapmayacak, bir ders öncesinde bir sınıf diğer sınıfın notlarını alıp geçirecek o yüzden not olmasın... Ben severek yaptığım için severek yapmak isterim, not vereceği için yapmak istemem. Çünkü zaten o sorumluluğa sahip olan insan not olsa da olmasa da bir şekilde bunları takip eder ve yapar diye düşünüyorum.” sözleriyle açıklamıştır. Çalışma kâğıtlarının başarı notuna etki etmemesi gerektiğini savunan öğrencilerden beşi ise not verildiğinde herkesin çalışmaları yapmak zorunda kalacağını kabul etmekle birlikte öğrenme üzerinde çok etkili olmayacağını savunduğu görülmüştür. Bu görüşü savunan Mürüvvet öğrencilerin not alacakları durumdaki nasıl davranacaklarına ilişkin görüşünü “benim yapacağım varsa yapmayacağım gelir. Zorundayım ya sabah ders var. Gece iki de üçte yaparsın ne kadar etkili olur tartışılır, neyi öğrendim tartışılır. Arkadaşımdan geçirip geçirmediğin tartışılır.” sözleriyle örneklendirirken; Sabiha ise değerlendirilmemesi gerektiğini ancak, öğrencileri çalışma kâğıtlarını yapmaya yönlendirmek için önlem alınabileceğini “bir kaç tane sınavda çıkarsa öğrenci zaten onu kendisi öğrenmek için, etkili bir şekilde düzenli olarak yapacaktır.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Çalışma kâğıtlarının değerlendirme amaçlı kullanılması gerektiğini belirten yedi öğrenci yarısından azı ise bu görüşlerini not verilmesinin öğrenciyi güdüleyeceği, çalışmanın daha fazla ciddiye alınacağı, not kaygısının tüm çalışma kâğıtlarının yapılmasını sağlayacağı ve ödevini yapanın ödüllendirilmesi gerektiği biçiminde açıklamışlardır. Çalışma kâğıtları için portfolyo değerlendirme kullanılabileceğini belirten Tanju, görüşünü “not verilmediği sürece öğrenciler bir şeyin üzerine gitmezler önemsemezler, nasıl olsa not verilmiyor diye. Ucunda not olursa biraz daha dikkat çekeceğini düşünüyorum.” sözleriyle açıklamıştır. Pırıl ise not verildiğinde öğrencilerin ödevi yapacağını savunarak “Yapana hani ödül olarak bir not falan olabilir bi ödev notu olabilir ... Yapmayanlar da onu bir not alabilmek için yapacaktır diye düşünüyorum.” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Değerlendirme yapılması gerektiğini belirten Esin ise bu durumun yaratacağı olumsuz durumlarda yaratabileceğini ancak, yine de etkili olacağını “yararı olur bence zorlayarak da olsa yapıldığı için bir şeyler kalır akılda diye düşünüyorum ya da tekrar edilecek mecbur olduğu için edilecek. Tabi başkalarından uyanıklık yapıp geçirmeler olmazsa mutlaka olur ama soruları çözerken tekrar edecek şöyle bir notlarına bakacak herkes bence yararı olacaktır.” görüşü ile belirtmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Öğrenme-öğretme süreçlerinde çalışma kâğıtlarının kullanımına yönelik öğrenci görüşlerinin betimlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, genel olarak öğrencilerin çalışma kâğıtlarının kullanımına ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Ölçme ve Değerlendirme dersinde kullanılan çalışma kâğıtlarının, öğrenme sürecine olumlu yönde katkı sağladığını belirten öğrenciler bu katkıyı çalışma kâğıtlarının konuların tekrar edilmesini sağlama, çalışmaya yönlendirme, öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama, öğrenilen konuyla ilgili farklı örnekler görmelerini sağlama ve öğrendiklerinin doğruluğunu kontrol etme açılarından ele almışlardır. Konuyla ilgili alanyazın incelendiğinde çalışma kâğıtlarının, öğrencilerin öğrenmesi üzerinde etkili olduğunu belirten sonuçların olduğu görülmektedir. Örneğin, Ormancı ve Şaşmaz-Ören (2010), sınıf öğretmeni adaylarının çalışma kâğıtlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmalarında çalışma kâğıtlarının öğrenilen bilgilerin tekrar edilerek pekiştirilmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Akgün ve Gönen (2004) kavram yanlışlarını ve öğrenme eksikliklerini belirleme ve gidermede çalışma yapıklarının uygulanabilirliğini belirlemeyi amaçladıkları araştırmalarında, çalışma kâğıtlarının öğrencileri çalışmaya yönlendirmede önemli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Artun (2009), kavram öğretimine yönelik geliştirilen bir öğretim materyalinin etkililiğini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, çalışma yaprağının da arasında yer aldığı üç öğretim materyalinin öğrenmelerin kalıcılığını sağlamada etkili olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Kaymakçı (2010) tarafından sosyal bilgiler ve Göçer (2012) tarafından Türkçe öğretimine yönelik çalışma kâğıtlarının kullanıldığı her iki çalışmada çalışma kâğıtlarının öğrenmenin kalıcılığını sağladığı görülmüştür. Bu araştırmaların yanı sıra Tan (2008), Atasoy, Akdeniz ve Başkan (2007), Krombaş ve Harms (2008), Kösa (2010) ve Demircioğlu ve Atasoy (2006) da

çalışma kâğıtlarının öğrenme sorumluluğunu artırdığı, dersin daha zevkli işlendiği ve böylece derse olan ilgiyi artırdığı, öğrenmelerdeki eksikliklerin giderilmesine yardımcı olduğu biçiminde sonuçlara ulaşılmıştır. Farklı katılımcılarla farklı düzeylerde ve derslerde gerçekleştirilen araştırma sonuçlarının, bu araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara göre çalışma kâğıtları, etkili öğrenmelerin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmada incelenen bir diğer konu çalışma kâğıtlarının kullanımıyla ilgiliydi. Bu konuda öğrencilerin çoğunluğunun çalışma kâğıtlarını düzenli şekilde kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç öğrenciler tarafından çalışma kâğıtlarının öğrenmeleri üzerinde etkili bulma nedenleriyle doğrudan ilişkili görünmektedir. Diğer bir deyişle, çalışma kâğıtlarının öğrenme üzerindeki etkisinin bu materyallerin düzenli biçimde yapılmasını sağladığı biçiminde yorumlanabilir. Tan (2008)'nın araştırmasında öğrencilerin çalışma kâğıtları kullandıklarında daha çabuk öğrendikleri ve derslere aktif olarak katılmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, çalışma kâğıtlarının öğrenme sürecine sağladığı yararın öğrencilerin çalışma kâğıtlarını kullanma ve derse katılmaya yönelik isteklerini artırdığı şeklinde düşünülebilir. Çalışma kâğıtlarında kullanılan etkinlik türlerinin etkililiğine yönelik sonuçlara bakıldığında ise tüm soru türleri etkili bulunmakla birlikte bulmaca ve çoktan seçmeli testlerin daha çok tercih edildiği belirlenmiştir. Bulmacaların tercih edilme nedeninin öğrencilere farklı, ilgi çekici gelmiş olmasıdır. Nitekim ilgili alanyazında da çalışma kâğıtlarının öğrenciler tarafından tercih edilme nedenleri arasında ilgi çekici olması, eğlenceli görülmesi yer almaktadır (Tan, 2008; Atasoy, Akdeniz ve Başkan, 2007). Öte yandan çoktan seçmeli testlerin tercih edilme nedeni ise, öğrencilerin kendilerinin de açıkça belirttiği gibi KPSS sınavına bir hazırlık olarak düşünülmesiyle ilişkilendirilmektedir. Araştırmacıların derslerdeki gözlemleri, öğretmen adayları ile gerçekleştirdikleri informal görüşmeler, öte yandan Atik Kara (2012) ve Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda da öğrencilerin KPSS'de işlerine yarayacak çalışmalara önem verdikleri sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmada son olarak çalışma kâğıtlarının öğrenci başarısını değerlendirme amacıyla kullanılmasına ilişkin görüşleri alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu, bu materyallerin değerlendirme amaçlı olarak kullanılmaması gerektiği görüşündedirler. Öğrenciler, bu süreci kendi öğrenme sorumlulukları olarak ele almakta ve bu materyallerin çalışma amaçlı kullanıldığı için değerlendirilmemesi gerektiğini düşünmektedirler. Nitekim Yanpar-Yelken, Çelikkaleli ve Çapri (2007), eğitim fakültelerinde kalite standartlarının belirlenmesine yönelik öğrenci görüşlerine başvurdukları araştırmalarında ulaştıkları sonuçlardan biri de eğitim programlarının nota dayalı olmaması gerektiği görüşüdür. Bu durum öğrencilerin not kaygısı taşımadıklarında daha rahat ve kendi öğrenmelerini gerçekleştirmek için çalıştıkları şeklinde yorumlanabilir. Ancak bu araştırmada az da olsa derse yönelik bir çalışma yapılması için not verilmesi gerektiğini düşünen öğrencilerle de karşılaşmıştır. Bu farklılığın öğrencilerin öğrenme sürecine bakış açılarıyla ya da öğrenme sürecinden beklentileriyle ilgili olduğu düşünülmektedir.

Çalışma kâğıtlarının Ölçme ve Değerlendirme dersinde öğrencilerin öğrenmelerine katkısının incelendiği bu araştırmadan ulaşılan sonuçlara göre çalışma kâğıtlarının araştırmaya katılan öğrenciler tarafından işlenen konuların tekrar edilmesini sağlama, çalışmaya yönlendirme, öğrenme sürecini kolaylaştırma, öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama gibi çeşitli açılardan kendi öğrenmeleri üzerinde olumlu katkıları olduğu, çeşitli etkinlik türlerini içermesi açısından farklı ve ilgi çekici görüldüğü ve çoğunlukla derse hazırlık sürecinde düzenli olarak çalışıldığı söylenebilir. Bu sonuçlara dayalı olarak öğrenmeyi destekleyici bir işleve sahip olan çalışma kâğıtlarının özellikle içeriğin öğrenciler tarafından güç bulunduğu derslerde kullanılması önerilebilir. Bununla birlikte öğrencilerin öğrenme sorumluluklarını alma ve kendi öğrenme süreçleri üzerinde söz sahibi olma konusunda istekli oldukları görülmüştür. Bu sonuca dayalı olarak öğrenme süreçlerinde öğrencilerin daha fazla sorumluluk almasını sağlayacak etkinlikler düzenlenebilir. Ayrıca öğrencilerin ilgisini çekecek öğrenmelerini etkili kılmaya yönelik farklı çalışma kâğıtları tasarlanarak etkileri incelenebilir. Öte yandan çalışma kâğıtlarının öğrenmeler üzerindeki kalıcılığını belirleme ya da etkililiğini belirlemeye yönelik uzun süreli araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, Ü. K. (2000). *Etkili öğrenme ve öğretim*. İzmir.
- Adıgüzel, A. (2009). Sınıf öğretmenlerinin öğrenme etkinliklerini düzenleme ve gerçekleştirme çabalarında zorlanma düzeyleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Aralık VI(II), 89-110. 22.05.2011 tarihinde efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_VI/aralik/2009A_06_a_adiguzel.pdf adresinden alınmıştır.
- Akgün, A. ve Gönen, S. (2004). Çözünme ve fiziksel değişim ilişkisi konusundaki kavram yanlışlarının belirlenmesi ve giderilmesinde çalışma yapraklarının önemi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(10), 22-37. 03.10.2012 tarihinde www.e-sosder.com adresinden alınmıştır.
- Akgün, A., Gönen, S. ve Yılmaz, A. (2005). Fen bilgisi öğretmen adaylarının karışımların yapısı ve iletkenliği konusundaki kavram yanlışları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28,1-8.
- Anderson, A. (1995). Creative use of worksheets: Lessons my daughter taught me. *Teaching Children Mathematics*, 2, 72-79. . 25.06.2012 tarihinde <http://www.researchgate.net> adresinden alınmıştır.
- Artun, H. (2009). *Difüzyon ve osmoz kavramlarına yönelik 5e modeline uygun öğretim materyalinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Atasoy, Ş. ve Akdeniz, A. R. (2006). Yapılandırmacı öğrenme kuramına uygun geliştirilen çalışma yapraklarının uygulama sürecinin değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 170, 157-175.
- Atasoy, Ş., Akdeniz, A. R. ve Başkan, Z. (2007). Çalışma yapraklarının öğrenme sürecine katkıları yönünden değerlendirilmesi, *EDU7*, 2(2).
- Atik Kara, D. (2012). *Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerinin Öğretmen Adaylarına Öğrenme ve Öğretme Sürecine İlişkin Yeterlikleri Kazandırması Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aydın Y, Z. ve Mahiroğlu, A. (2004). Dil bilgisi öğretiminde yeni geliştirilen öğretim materyallerinin öğrencilerin öğrenme düzeyine etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(1), 109-123.
- Birgin, O. ve Gürbüz, R. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 163-179. 02.04.2011 tarihinde <http://uvt.ulakbim.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Coştu, B., Karatas, Ö. ve Ayas, A. (2003). Kavram öğretiminde çalışma yapraklarının kullanılması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 33-48. 03.10.2012 tarihinde <http://pau.egitimdergi.pau.edu.tr> adresinden alınmıştır.
- Dahar, A., M. & Faize, A., F. (2011). Effect of the availability and the use of instructional material on academic performance of students in Punjab (Pakistan).. 11. 03.10.2012 tarihinde www.middleeastern-economics-and-finance.com adresinden alınmıştır.
- Demircioğlu, H. ve Atasoy, Ş. (2006). Çalışma yapraklarının geliştirilmesine yönelik bir model önerisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 71-79. 28.06.2012 tarihinde <http://befjournal.com.tr/index.php/dergi> adresinden alınmıştır.
- Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.

- Göçer, A. (2012). Türkçe öğretiminde çalışma yapraklarının kullanılmasına yönelik aday öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Karadeniz Araştırmaları*, 8(32),155-170. 03.10.2012 tarihinde <http://web.a.ebscohost.com> adresinden alınmıştır.
- Johnson, D. M., Wardlow, G. W. & Franklin, T. D. (1997). Hands-on activities versus worksheets in reinforcing physical science principles: Effects on student achievement and attitude. *Journal of Agricultural Education*, 38(3), 9–17. 08.01.2013 tarihinde <http://www.jae-online.org> adresinden alınmıştır.
- Kalem, S. ve Fer, S. (2003). Aktif öğrenme modeliyle oluşturulan öğrenme ortamının öğrenme, öğretme ve iletişim sürecine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 3(2), 433-461.
- Kaymakçı, S. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde çalışma yapraklarının kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaymakçı, S. (2006). *Tarih öğretmenlerinin çalışma yaprakları hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Üniversitesi, Trabzon.
- Kösa, T. (2010). Dik izdüşümü ünitesine yönelik geliştirilen çalışma yapraklarının uygulanabilirliğinin incelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy-NWSA*, 5(3), 820–838. 11.01.2013 tarihinde www.newwsa.com adresinden alınmıştır.
- Krombaß, A. & Harms, U. (2008). Acquiring knowledge about biodiversity in a museum –are worksheet effective?. *Journal of Biological Education*, 42(4), 157–163. 08.01.2013 tarihinde <http://www.tandfonline.com> adresinden alınmıştır.
- Kurt, Ş. (2002). *Fizik öğretiminde bütünleştirici öğrenme kuramına uygun çalışma yapraklarının geliştirilmesi*, Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kurt, Ş., Akdeniz, A.R. (2002). Fizik öğretiminde enerji konusunda geliştirilen çalışma yapraklarının uygulanması, V. *Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, ODTÜ, Ankara. 03.10.2012 tarihinde http://old.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Fizik/Bildiri/t126d.pdf adresinden alınmıştır.
- Okobia, E., O. (2011). Availability and teachers' use of instructional materials and resources in the implementation of social studies in junior secondary schools in Edo State, Nigeria. *Review Of European Studies*, 3(2). 03.10.2012 tarihinde <http://www.ccsenet.org/> adresinden alınmıştır.
- Ormancı, Ü. ve Şaşmaz Ören, F. (2010). Çalışma yapraklarının yararları, sınırlılıkları ve kullanımına ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications* Antalya-Turkey.
- Özar, M. (2013). Öğrenme öğrenende gerçekleşir: Yeni nesil eğitim uzmanı. *Turkish Journal of Education*, 2(1). 08.02.2014 tarihinde <http://www.turje.org> adresinden alınmıştır.
- Saka, A. ve Akdeniz, A.R., (2001). Biyoloji öğretmenlerine çalışma yaprağı geliştirme ve kullanma becerileri kazandırmak için bir yaklaşım. *Yeni Bin Yılın Başında Türkiye’de Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 176-182. 03.10.2012 tarihinde old.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Biyoloji/bildiri/t29d.pdf adresinden alınmıştır.
- Seferoğlu, S. S. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Şahinel, M. (2005). *Etkin öğrenme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Tan, E. (2008). *İlköğretim 7. sınıf dil bilgisi öğretiminde zarflar konusuyla ilgili yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış çalışma yapraklarının öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Taşkın Ş. Ç. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). Meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarının profesyonel gelişimindeki önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(II), 165-174. 03.10.2012 tarihinde <http://pau.egitimdergi.pau.edu.tr> adresinden alınmıştır.

- Unluer, S. (2012). Being an insider researcher while conducting case study research. *Qualitative Report*. 17(29). 13.04.2014 tarihinde <http://eric.ed.gov/?id=EJ981455> adresinden alınmıştır.
- Yanpar-Yelken, Y. (2011). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Yanpar-Yelken, T., Çelikkaleli, Ö. ve Çapri, B., (2007). Eğitim fakültesi kalite standartlarının belirlenmesine yönelik öğretmen aday görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 191–215. 04.10.2011 tarihinde <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mersinefd/article/view/5000002928> adresinden alınmıştır.
- Yavuz, G. (2011). *Öğretmen adaylarının öğrenme öğretme ve ölçme değerlendirme alanındaki yeterliklerine ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Investigation of Students' Opinions on the Use of Worksheets in a Measurement and Assessment Course

The way knowledge is acquired, the way its persistence is ensured and the nature of the learning medium are all important issues during the learning process. Referred to as effective learning, this process essentially involves providing opportunities for learning through experience in order for students to be active during the learning process. In this regard, in order for students to be active during the learning process, teachers should design and plan the learning process in accordance with the relevant learning goals. One of the most important tools teachers can use during this process is teaching materials. As mentioned in the literature, teaching materials can facilitate the effective learning process through their affordances such as appealing to more than one sense, meeting the individual needs of students, and facilitating the coverage of key issues. To reach the goals of effective teaching, various tools are used such as audio, visual and audio-visual materials. Worksheets are among these teaching materials.

Worksheets are defined as the guiding materials for students to perform relevant activities. They can help students to create knowledge in their minds, participate in the learning process, conceptualize the abstract notions and enjoy an experiential learning atmosphere. According to research, worksheets –when designed appropriately- can contribute to both students and teachers, and they can be used in almost all courses.

After revisiting the contribution of worksheets to effective learning, the current study was designed to explore students' opinions regarding the impact of these materials on their self-learning. The main purpose was to describe the students' views on the use and effectiveness of worksheets in teaching and learning. In accordance with this main purpose several issues were investigated such as students' views on the contribution of worksheets to learning process, their views on the effectiveness of various types of questions and activities used in worksheets, and their way of using such materials. Findings are expected to guide practitioners who wish to increase their teaching effectiveness as well as those who wish to design more effective activities in teaching profession courses. Finally, it is regarded important that student reflect on their learning processes and control their own learning so that they take responsibility regarding their academic development.

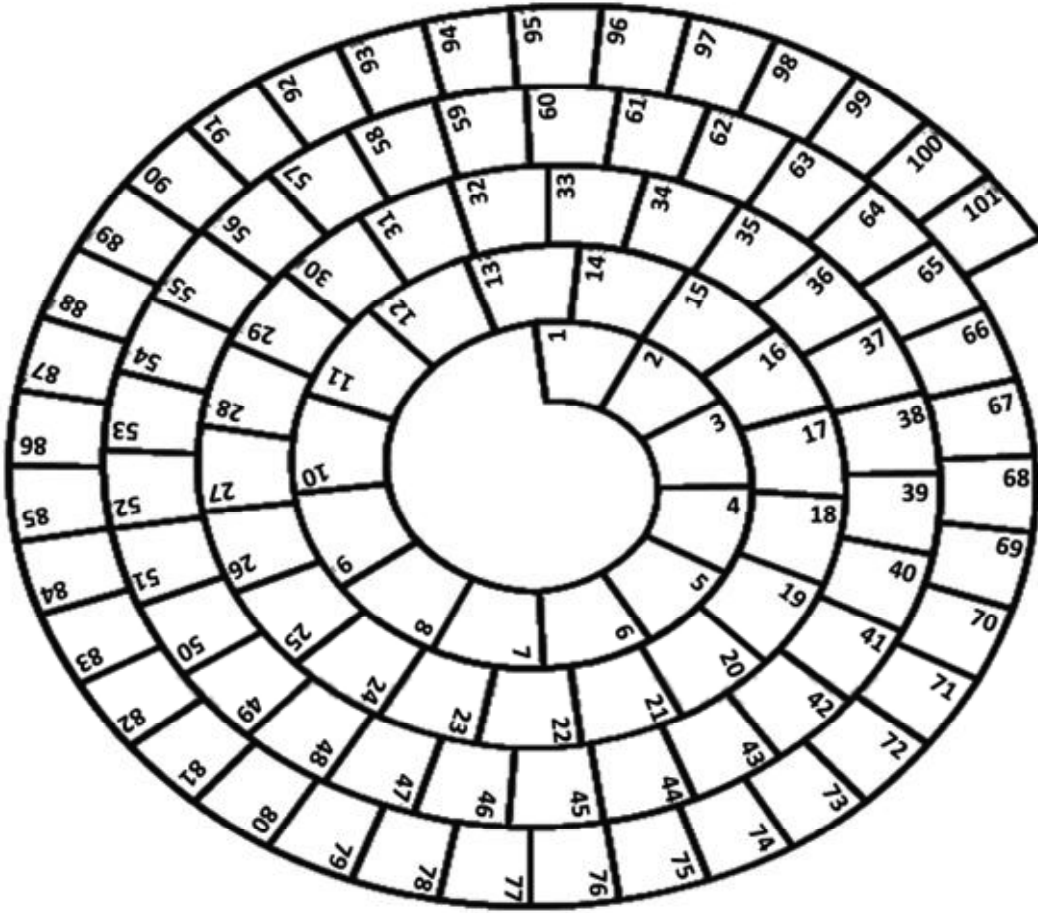
This study was designed as a qualitative study which involved students' opinions regarding worksheets used in the Measurement and Evaluation course. Twenty one students participated in the study voluntarily. They were enrolled in the Measurement and Evaluation course during the 2011

spring semester. The reason for choosing this course was that an investigation in the previous year revealed that the course purposes was not achieved properly and that the students could not understand the contents effectively. In addition, such an ineffectiveness was reported in the local literature. Thus, seven different worksheets containing crossword puzzles, spiral puzzles, filling in the blanks, multiple-choice questions and open-ended questions were prepared and administered. Worksheets were prepared by the researchers, and special attention was paid to ensure that they conformed to relevant learning outcomes and student needs. Moreover, they were aimed to provide opportunities for students to self-study. So, they were prepared as clear and understandable as possible.

Worksheets were administered to the students at the end of relevant course chapters. Students were asked to study the worksheets till the next class. At the beginning of the next class, the instructor and the students answered the questions on the worksheets together. In addition, extensive discussion opportunities were provided to students so that they can correct their wrong answers. It was not compulsory for students to study the worksheets and bring them back to the class in the following week. In addition, since the material was intended to supplement the subject matter, it was not used while grading students.

The data were collected through semi-structured interviews, and analyzed through descriptive analysis. Findings were presented under four themes: (1) contribution of the worksheets to the learning process, (2) the use of worksheets, (3) question types used in worksheets and, (4) overall evaluation of worksheets. It was revealed that the use of worksheets had positive effects on students' learning process. The majority of students used worksheets regularly and found them effective. Finally, it was suggested by the students that worksheets should not be used to assess student success so that more effective learning outcomes and more regular study habits are achieved.

EK-1 Ölçme Araçlarının Sahip Olması Gereken Niteliklerle İlgili Çalışma Kâğıdı Örneği

İçten dışa

- 1-10.** Bir ölçme aracı ile birden fazla ölçüm yapıldığında benzer sonuçlara ulaşma
- 11-18.** Ölçmek istediğimiz özelliği başka bir özellik ile karıştırmadan ölçebilme
- 19-23.** Tüm öğrencilere sınavdan 10 puan fazla verilmesi durumunda ortaya çıkan hata türü
- 24-35.** KR-20 formülü ile hesaplanan güvenirlik katsayısının anlamı
- 36-47.** Gerçek puan aralıklarını kestirebilmek için kullanılan değer
- 48-59.** Dereceleme yöntemi ile puanlanan bir testin güvenirliğini hesaplama yolu
- 60-67.** Ölçüt puanlarının geçerliği kanıtlanacak testten önce elde edilmesi durumunda kullanılan geçerlik türü
- 68-74.** Bir testin ölçmek istediği özelliği ölçüyor görünmesi ile belirlenen geçerlik türü
- 75- 87.** Ölçme aracının uygulanmasının ve puanlanmasının kolay olması
- 88-97.** Birimlerin büyüklüğü ile belirlenen güvenirliğin anlamı
- 98-101.** Testin bütününe ve maddelerinin ölçülmek istenen özellik ile ilgili olup olmadığının belirlenmesine yönelik geçerlik türü

